

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ С. КУЗНЕЦЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХПІ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КПІ ІМЕНІ І. СІКОРСЬКОГО»
ХАРКІВСЬКИЙ СОЮЗ СТРАХОВИКІВ
ХАРКІВСЬКА ТОВАРНА БІРЖА
СПІЛКА ЕКОНОМІСТІВ**

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВОВИХ ПОСЛУГ

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет - конференції
19 листопада 2020**

*Присвячена 90-річчю Харківського національного університету
будівництва та архітектури*

Частина 4

ХАРКІВ 2020

УДК 365.7 (477)(082)
ББК 65.262. 2 я 43
П 78

П78 Проблеми розвитку ринку фінансових послуг. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 19 листопада 2020 р./ Частина 4. - Харків: Харк. нац. ун-т будів. та архіт., 2020. – 40 с.

Подальший економічний розвиток України, поряд із використанням новітніх технологій, телекомунікацій та інформаційного простору, потребує створення відповідної бази для функціонального ринку національного капіталу, важливою складовою якого є фінансові послуги, а також посилення впливу фінансових інструментів та ці процеси.

Сфера фінансових послуг – одна з найперспективніших галузей економіки, що швидко розвивається. Вона охоплює широке поле фінансових послуг, які надаються фінансовими інститутами: банками, інвестиційними, страховими та лізинговими компаніями, ломбардами, різними фондами та біржами. Весь спектр фінансових послуг дістав широке висвітлення в цьому збірнику і, на наш погляд, буде корисним нашому читачеві.

Рекомендовано для науковців, фахівців у сфері фінансового ринку, здобувачів вищої освіти та інших зацікавлених сторін.

Редакційна колегія:
Успенко В.І., Солодовнік О.О., Докуніна К.І.

УДК 365.7 (477)(082)
ББК 65.262. 2 я 43

© Харківський національний університет
будівництва та архітектури, 2020

ЗМІСТ

Вінниченко О.В. Цифровізація економіки України, основні напрями та тенденції.....	4
Вінниченко О.В., Біловол О.М. Вплив грошей на економічні і соціальні процеси.....	6
Вінниченко О.В., Крайник О.В. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість та життєвий рівень населення.....	8
Вінниченко О.В., Сєдих О.С. Фінансові посередники на грошовому ринку України.....	10
Докуніна К.І., Рейзлер Є.Д. Крос-маркетинг як складова частина інтернет-маркетингу.....	12
Колодяжна Т.В. Економічна сутність явища капіталізації	15
Марченко О.В., Дробашко В.Д. Сучасні проблеми ринку праці в Україні та напрями їх вирішення.....	18
Марченко О.В., Калашнікова Я.В. Проблеми державного регулювання якості життя населення.....	20
Петриківа О.С. Перспективи розвитку аудиторських послуг в Україні.....	21
Петриківа О.С., Чесноков І.С. Перспективні напрями підприємництва в умовах трансформаційних економічних відносин.....	24
Попова Л.М., Amit Kumar Goel Особливості правового регулювання податкових правовідносин	26
Солодовнік О.О., Кірєєва В.О. Європейський довід застосування фіскальних правил в управлінні державним боргом.....	29
Шептуха О.М., Линьова В.Д. Обслуговування державного боргу... ..	31
Ягольницький О.А., Громакова В.В. Фінансові технології на ринку фінансових послуг.....	34
Янченко Н.В., Кулієвич М.Я. Діагностика фінансового стану підприємства.....	36

СЕКЦІЯ 4 ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ, ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Вінниченко О.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Сучасна світова економіка характеризується активним використанням цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій у різних галузях економіки та суспільного життя.

В Україні на державному рівні визнається необхідність формування цифрової економіки та суспільства, а цифрові технології розглядаються в якості однієї із ключових складових сталого розвитку

Під впливом цифровізації передбачається підвищення якості надання послуг з охорони здоров'я та отримання освіти, створення нових робочих місць, розвиток підприємництва, сільського господарства, транспорту, захисту навколишнього природного середовища і керування природними ресурсами, підвищення культури, сприяння подоланню бідності, запобігання катастрофам, гарантування громадської безпеки тощо [1].

За оцінками фахівців результатом цифровізації стане зникнення ряду традиційних професій, при цьому одночасно будуть з'являтися нові, які відповідно потребують формування нових компетенцій на ринку праці. Це призведе до значних змін в системі освіти. Ми спостерігаємо, як все більшу частину в учбовому процесі займають засновані на онлайн-технологіях форми навчання. Цифровізація навчального процесу відбувається швидкими темпами. Сьогодні існують онлайн-курси, онлайн-конференції, Інтернет-тестування, вебінари. Такий формат уже давно став невід'ємною частиною громадян. Але, поряд з цим необхідною умовою для ефективного використання нових технологій є наявність цифрових навичок.

Відповідно до Концепції державної політики у сфері цифрової інфраструктури [2] необхідною умовою для ефективного використання цифрової інфраструктури є наявність цифрових навичок. За їх відсутності навіть наявність покриття та забезпечення технікою не дозволить скористатися перевагами, які забезпечує розвинена інфраструктура. Згідно цілей Мінцифри понад 6 млн. українців будуть охоплені програмою розвитку цифрових навичок, та 70% громадян, мають пройти програму та оволодіють навичками на базовому рівні.

Один із факторів розвитку банківського сектору – це цифровізація банківської системи. Національний банк та Міністерство цифрової трансформації спільно працюють над цифровізацією банківської системи

України. Результат цієї співпраці — доступні онлайн-послуги світового рівня, які відкривають нові можливості як для банків, так і для їхніх клієнтів.

Команда Мінцифри однією з перших у світі запустила послугу передачі (або шерингу) цифрових документів. Передача (шеринг) електронних паспортів у застосунку Дія — це послуга, що, зокрема, дозволяє громадянам ідентифікувати свою особистість у банку та надати свої документи у цифровому форматі, щоб відкрити банківський рахунок, не виходячи з дому. Послугу можна використовувати як на онлайн-ресурсах банку (мобільному застосунку чи сайті), так і у звичайному відділенні банку. На смартфоні клієнта автоматично генерується коди доступу (QR-код та штрихкод), які зчитуються у банку. Далі клієнт підтверджує дозвіл на передачу власних даних з Дії, і банк може надавати необхідну клієнту послугу [3].

Понад 25 млн українців вже можуть користуватись послугами банків з допомогою цифрових документів. Станом на 13 жовтня 2020 року послуга шерингу цифрових документів вже доступна у ПриватБанку, Монобанку та А-Банку, ще понад 30 банків готуються до переходу у новий формат взаємодії з клієнтами.

Ще один проект, що було розпочато в рамках цифровізації банківської системи – це цифрова гривня. Пілотний проект Національного банку з вивчення можливості випуску власної цифрової валюти на базі технології блокчейн тривав з 2016 року. Його практична частина завершилася наприкінці 2018 року.

Наприкінці 2016 року Національний банк розпочав вивчення можливості випуску ним власної цифрової валюти центрального банку (ЦВЦБ) – “електронної гривні” (далі – “е-гривня”) та пошуку альтернативного інструменту здійснення миттєвих та дешевих платежів відповідно до сучасних тенденцій у діяльності центробанків. На сьогодні Національний банк розглядає можливість випуску як анонімної, так і ідентифікованої ЦВЦБ, оскільки кожний варіант має свої переваги й недоліки. При цьому, варіант анонімної ЦВЦБ для Національного банку не є пріоритетним [4].

Національний банк продовжить вивчати можливість випуску е-гривні, зважаючи на отримані результати проекту, сучасні потреби фінансового ринку і потенційний розвиток економіки.

На українському ринку фінансових послуг банки разом з FinTech-компаніями реалізують спільні проекти, зокрема [5]: - Visa та Ощадбанк реалізували технологію оплати проїзду у громадському транспорті безконтактними банківськими картками; - Visa, Приватбанк та Kasta запустили біометричну систему оплати покупок за допомогою FaceID - EasyPay – система прийому платежів, яка працює в Україні з 2007 року, пропонуючи ринку широкий спектр способів оплат готівкових та безготівкових платежів, що відповідають світовим протоколам безпеки Visa, MasterCard, PCI DSS; - Electrum Payment System є оператором електронних грошей «ЕЛЕКТРУМ», емітентом яких є державний банк

«УКРГАЗБАНК»; - iPay.ua – всеукраїнський сервіс прийому платежів онлайн, який працює з сімома великими українськими банками та 500 компаніями-партнерами, які приймають платежі за свої товари та послуги; - LigPay – це український платіжний сервіс, материнською компанією якого є Приватбанк, платформа якого дозволяє отримувати платежі з карток Visa, MasterCard, інтернет-банкінг Приват 24, а також готівкою через термінали.

Але, не зважаючи на певні досягнення слід зазначити, що в Україні недостатній рівень розвитку цифрової інфраструктури, для цього необхідно подолання цифрового розриву в суспільстві шляхом розвитку твердих цифрових інфраструктур; реалізація національного плану розвитку широкомасштабного доступу в Інтернет; цифровізація реального сектора економіки.

Література:

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#Text>

2. Концепції державної політики у сфері цифрової інфраструктури. URL: [https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/Policy_digital_infrastructur_e_v3%20\(1\).pdf](https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/Policy_digital_infrastructur_e_v3%20(1).pdf)

3. НБУ та Мінцифри спільно працюють над цифровізацією банківської системи України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-ta-mintsifri-spilno-pratsyuyut-nad-tsifrovizatsiyeyu-bankivskoyi-sistemi-ukrayini>

4. Аналітична записка за результатами пілотного проекту «Е-гривня». К. 2019. 45 с URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapiska_E-grivnya.pdf?v=4

5. Каталог ФінТех компаній України. URL: http://fintechua.org/Fintech_Catalog_19Ukr.pdf?

ВПЛИВ ГРОШЕЙ НА ЕКОНОМІЧНІ І СОЦІАЛЬНІ ПРОЦЕСИ

Вінниченко О.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Біловол О.М.

*Здобувач вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Роль сучасних грошей визначається тими функціями, які вони виконують, а саме: міра вартості, засіб платежу, засіб обігу, засіб нагромадження та світові гроші. Роль грошей зростає в залежності від розвитку товарно-грошових відносин.

Виділяють два аспекти проблеми ролі грошей у розвитку економіки: якісний та кількісний.

С позиції якісного аспекту, роль грошей полягає у тому, що сама наявність грошей та грошового середовища сприяє розвитку суспільного виробництва. Існування грошей значно спрощує процеси реалізації продукції, дозволяє збільшувати обсяги виробництва згідно потреб суспільства, сприяє економічного прогресу через розвиток конкуренції і виробництва. До основних якісних характеристик слід віднести:

- стабільність вартості – держава гарантує стабільність національної грошової одиниці, якщо грошова одиниця швидко знецінюється, то не може виконувати функцію засобу платежу і нагромадження;

- економічність – полягає в мінімізації витрат на виготовлення грошей та забезпечення грошами потреб обороту;

- тривалість використання – полягає в забезпеченні довгострокового використання грошей, забезпечуючи високу зносостійкість;

- однорідність – полягає у рівнозначності грошової одиниці з усіх форм грошей, що є в оборот.

З позиції якісного аспекту сьогодні підвищується якість та захисні характеристики грошових знаків, вдосконалюється та розробляються новий дизайн банкнот з використанням спеціального фарб і технологічних процесів; підвищується ступінь захисту банкнот, вдосконалюються способи чеканки монет, а також знижується вартість виготовлення монет, окремі банкноти доповнюються монетами відповідного номіналу (одна, дві, п'ять та десять гривень).

С позиції кількісного аспекту, роль грошей полягає у тому, що через зміну кількості грошей в обороті можна впливати на більшість економічних процесів. Цю можливість і використовують всі держави з ринковою економікою для регулювання економіки країни шляхом зменшення чи збільшення маси грошей в обігу і впливання таким чином на процеси інвестування, динаміку експортно-імпортних операцій, процеси розвитку виробництва та ін.

За способом впливу держави на основні параметри грошового обігу, усі її заходи можна розділити на три групи: заходи фіскально – бюджетної політики; заходи грошово – кредитної політики; заходи прямого втручання.

Фіскально – бюджетна політика спрямована на економічне регулювання через механізми оподаткування та фінансування державних витрат. Вона забезпечує можливість безпосереднього впливу як на сукупний попит, так і на сукупну пропозицію:

- якщо рівень фіскальних відрахувань від доходів економічних суб'єктів збільшується, то, відповідно, їхні можливості по розширенню виробництва знижуються, що приводить і до зниження сукупної пропозиції й економічної активності в цілому;

– якщо витрати на фінансування державного споживання зростають, то це приводить до збільшення сукупного платоспроможного попиту на ринку, що в свою чергу стимулює розширення виробництва.

Основні функції фіскально–бюджетної політики: вплив на стан господарської кон'юнктури; перерозподіл національного доходу; нагромадження необхідних ресурсів для фінансування спеціальних державних програм [2].

Грошово – кредитна політика спрямована на економічне регулювання через механізми зміни пропозиції грошей та їх цін (проценту) на грошовому ринку. Вплив на параметри грошового обороту здійснюється наступним чином:

- при збільшенні пропозиції грошей відбувається зниження проценту та зростання рівня інвестицій, що приведе до зростання платоспроможного попиту та стимулює розвиток виробництва;

- при зниженні пропозиції грошей має місце зворотна ситуація.

Отже, ефективне державне регулювання грошового обороту в умовах ринкової економіки неможливе без застосування комплексної системи заходів грошово – кредитної та фіскально – бюджетної політики. Тільки використання таких заходів у нерозривній єдності дає змогу згладжувати коливання ринкових процесів, підтримувати загальний стан економіки на рівні, що відповідає цілям економічної політики країни.

Література:

1. Гроші та кредит: підручник / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.]; за наук. ред. М.І. Савлука. 6-те вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2011. 589 с.

2. Фінанси: підручник / Н. М. Давиденко, О. Є. Данилевська-Жугунісова; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Компринт, 2014. 491 с..

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ВИРОБНИЦТВО, ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ НАСЕЛЕННЯ

Вінниченко О.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Крайник О.В.

*Здобувач вищої освіти спеціальності «Облік і оподаткування»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Сучасна світова економічна криза, яку спричинило розповсюдження епідемії на COVID-19, безпосередньо відобразилось на економічному стані, має значні соціально-економічні наслідки та призвело до розвитку інфляційних процесів в економіці багатьох країн світу.

Сьогодні інфляція має глобальний характер та розвивається як тривалий процес.

Очевидний взаємозв'язок між динамікою цін і реальними доходами лежить в основі багатьох економічних концепцій, починаючи від функції сукупного попиту і закінчуючи принципами стабілізаційних програм МВФ. При цьому вказано, що скорочуючи реальний попит, інфляція негативно впливає і на обсяги виробництва [1].

Інфляція - це знецінення грошей, що виявляється у зростанні цін. У докапіталістичну епоху знецінення грошей відбувалося внаслідок втрати довіри до монет, в яких при карбуванні закладалося менше металу порівняно з офіційно встановленою кількістю, або внаслідок зниження вартості виробництва [2]. Інфляція призводить до відчутних наслідків у багатьох сферах суспільного життя, насамперед у соціальній та економічній. Якраз через ці наслідки інфляція постійно перебуває в центрі суспільної уваги, викликає занепокоєння в підприємців, політиків, усієї громадськості.

Найважливішими соціальними наслідками інфляції, що безпосередньо впливають на рівень життя, є: зменшення реальних доходів населення, знецінення заощаджень, загострення соціальних суперечностей в суспільстві та скорочення платоспроможного попиту, зростання цін на продовольчі товари [3].

На думку вчених [2], основними показниками інтегральної оцінки рівня життя населення в умовах інфляції є: реальна середньомісячна заробітна плата, реальні середньодушові грошові доходи, коефіцієнт концентрації доходів, перевищення середньодушових грошових доходів над витратами, співвідношення середньодушових грошових доходів та прожиткового мінімуму, мінімальний споживчий бюджет.

Інфляція по-різному впливає на рівень життя різних верств населення нашої країни. Як відомо, умовно все населення країни розподілено на п'ять груп залежно від рівня доходів: 20% за цією градацією – найбідніші, а 20% - найзаможніші. З підвищенням добробуту стрімко падає питома вага витрат на харчування і, відповідно, зростають витрати на послуги й непродовольчі товари. За дослідженнями бідні 65% своїх доходів спрямовують на харчування, а багаті - 52%. [4].

Інфляція впливає на рівень безробіття в Україні, який регулюється в основному ходом економічного циклу [5]. В основі циклу лежить динаміка сукупних витрат, але зв'язок між економічним зростанням і рівнем зайнятості здійснюється через механізм ціноутворення, тобто між безробіттям та інфляцією існує взаємозв'язок. Характер зв'язку між ними багато в чому залежить від того, в якому стані знаходиться економіка.

Особливо небезпечною для виробництва підприємств є гіперінфляція, тому що при ній відбувається "втеча від грошей". Тобто розвиваються не грошові, а бартерні відносини. Це веде до того, що частина підприємств, які виготовляють продукцію, яку важко обміняти на

продукти споживання. Закривається, скорочує або припиняє виробництво.

Отже, вивчення інфляції є важливим і актуальним. Також необхідно підтримувати інфляцію на певному рівні, для зменшення її впливу на економічне життя держави.

Література:

1. Шинкар В.А., Сідак С.В., Яцко Г.В. Макроекономічні проблеми інфляції в сучасній економіці // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2015. № 1(45). С. 268 – 271.

2. Козин И.В. Инфляция и уровень жизни населения в условиях формирования рыночной экономики: автореферат дис.кандидата экономических наук / И.В. Козин.: Орел ГАУ, 1999. 25 с.

3. Демченко Б.А. Сучасні інфляційні процеси в Україні в умовах нестабільної економіки. URL: http://www.market.infr.od.ua/journals/2017/7_2017_ukr/9.pdf

4. Мельник Л.М. Специфічні чинники та наслідки інфляції в Україні // Л.М. Мельник, Ю. Козьмін /Збірник наукових праць: Випуск XVII, № 4. Київ, СЕУ / Рівне, НУВГП, 2011. С. 96-104

5. "Про оплату праці" Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР (Редакція станом на 13.02.2020), із змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>

ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Вінниченко О.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Сєдих О.С.

*Здобувач вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Від діяльності фінансових посередників значною мірою залежить функціонування фінансового ринку. Однією з ключових ознак ступеню розвитку фінансового ринку є наявність різних категорій фінансових посередників та кількість і різноманіття фінансових послуг.

Основна роль фінансових посередників у розвитку економіки будь-якої держави полягає в забезпеченні ефективного функціонування механізму залучення інвестицій. Рівень інвестицій значно впливає на обсяг національного доходу суспільства. Інвестиції у масштабах країни визначають процес розширеного відтворення. Будівництво нових підприємств, зведення житлових будинків, прокладання доріг, а, отже, і створення нових робочих місць залежать від процесів інвестування або капіталоутворення [1].

Фінансові посередники відіграють важливу роль на фінансовому ринку. Їхня діяльність сприяє зменшенню вартості фінансових операцій, підвищує ліквідність фінансових активів, диверсифікує ризик, створює умови для активізації роботи всіх учасників фінансового ринку.

Відповідно до діючого законодавства в Україні фінансове посередництво поділяється на два типи фінансових посередників: банківське та небанківське фінансове посередництво.

На ринку фінансових послуг України найбільш розвинуті наступні три компоненти, в межах яких функціонують відповідні фінансові посередники [2]:

1. Ринок банківських послуг, що відповідає кредитному та валютному ринкам.
2. Ринок інвестиційних послуг, якому відповідає фондовий ринок.
3. Ринок страхових послуг.

В Україні ключова роль у здійсненні посередницької діяльності на фінансовому ринку належить банківській системі, це пов'язано з низьким розвитком фондового ринку та відсутністю сучасних біржових технологій.

Небанківські фінансово-кредитні установи спеціалізуються на наданні різноманітних фінансових послуг, здійснюючи кредитування, страхування, спільне інвестування, управління активами, посередництво у купівлі-продажі фінансових інструментів, недержавне пенсійне забезпечення, гарантійні операції тощо. Та представлені на ринку відповідними фінансовими установами: кредитними спілками, страховими компаніями, ломбардами, недержавними пенсійними фондами, лізинговими та факторинговими компаніями.

Фінансові посередники відіграють важливу роль у розвитку фінансових ринків, адже дозволяють іншим його суб'єктам скоротити свої трансакційні витрати та досягти економії масштабу, а також розробляють нові фінансові продукти і вдосконалюють вже існуючі. Є різні моделі класифікації фінансових посередників, які сформувалися залежно від регіону їх функціонування, і у процесі аналізу цих типів можна зробити висновки про рівень розвитку фінансових ринків певних країн в цілому та про те, які саме фінансові посередники там розвинені найбільше. Зміни на фінансовому ринку можуть призвести до появи нових типів посередників або до зникнення існуючих, якщо вони перестануть бути потрібними суспільству [3].

Особливість діяльності фінансових посередників в Україні наступна: їх діяльність проходить в умовах становлення та постійній мобільності ринкових регуляторів розвитку економіки та фінансового ринку. На сьогоднішньому етапі розвитку посередництво на вітчизняному фінансовому ринку є відсталим. Це зумовлено такими факторами як: нерозвиненість самого фінансового ринку; недосконалість законодавчого регулювання питань фінансового посередництва; відсутність єдиної державної політики щодо розвитку та підтримки даного сектору; нестабільна політична, економічна та фінансова ситуація в Україні

упродовж останніх років; малий досвід у фінансових посередників та превалювання власних інтересів над державними; низька конкурентоспроможність; недостатній або й узагалі відсутній рівень інституційної, операційної та фінансової незалежності органів державного регулювання діяльності фінансових посередників [2].

Сьогодні у світі спостерігається тенденція поступового розширення спектра фінансових послуг. При цьому кожен з існуючих видів фінансових посередників спеціалізується на певному виді фінансових послуг.

Література:

1. Лаврик О.Л. Сутність фінансового посередництва на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економічний аналіз*. 2015 рік. Том 19. № 1.
2. Рудь І.Ю., біловус Т.В. Особливості функціонування фінансового посередництва: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2016. № 6 (33). С. 104 – 107.
3. Джурук Н.І. Класифікація фінансових посередників та їх роль на фінансових ринках. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 2(92) С.121-125.

КРОС-МАРКЕТИНГ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

Докуніна К.І.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Рейзлер Є.Д.

*Здобувач вищої освіти спеціальності «Маркетинг»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

В сучасних, доволі складних, умовах життєдіяльності, для вітчизняних підприємств постає нова задача - вчитися одержувати прибуток не лише з суперництва на ринку між конкурентами, але й налагоджування співпраці з ними. Таку співпрацю цілком може задовольнити рекламна кампанія. Так, за оцінками експертів Всесвітньої мережі Dentsu Aegis Network, представленими в січні 2019 р. та заснованими на даних аналізу 59 ринків, в 2019 р. глобальний темп зростання реклами досяг 3,8%. В результаті, загальний обсяг інвестицій склав \$ 625 млрд. [1]. Крім цього, враховуючи переважаючий тренд в маркетинговій діяльності - активне використання можливостей Інтернету, дослідження нових інструментів та технологій маркетингу є актуальним завданням нашого дослідження.

Нині існують різні види та напрями маркетингу. Найпопулярнішим є інтернет- маркетинг. Усе життя сучасних людей проходить в інтернеті,

тому майбутнє реклами, на наш погляд, саме за інтернет-маркетингом. Підтвердженням цього є наступні дані, в 2018 р. Інтернет-користувачів було 4 млрд., з них понад 3 млрд. користувалися соціальними мережами [2]. Цей показник демонструє тенденцію до зростання, оскільки використання мобільних пристроїв і мобільні соціальні мережі стають усе привабливішими і необхіднішими для користувачів. Дослідження показали, що найзатребуваніші соціальні мережі в Україні в лютому 2019 р. - Facebook, Youtube, Instagram, Google+, Twitter [3].

Інтернет – маркетинг (іншими словами «онлайн маркетинг») поділяється на: крауд-маркетинг, E-mail маркетинг, SMM чи крос-маркетинг. Розглянемо останній більш детально.

У вітчизняній практиці крос-маркетинг (ко-маркетинг або спільний маркетинг) - це новий напрям інтернет-маркетингу, який набув широкого поширення в Україні завдяки впровадженню досвіду фахівців з США. Сутність крос-маркетингу полягає в тому, що рекламна кампанія по просуванню товарів та послуг передбачає спільні дії (партнерські відносини) із зацікавленими сторонами в отриманні прибутку від такої кампанії, крім того вони обмінюються цільовою аудиторією та мають можливість отримати нових потенційних покупців.

Крос-маркетинг поділяється на [2, 4-8]:

- крос-промо - зорієнтоване на те, щоб покупець купуючи щось одне, мав можливість придбати щось супровідне, наприклад – Ви купуєте пральну машину та маєте можливість отримати знижку на засіб від накипу Calgon;
- спільна реклама - орієнтована на проведення спільного рекламування, в окремих випадках можливе через обмеженість бюджету на проведення рекламної кампанії. Прикладом такої реклами є дотримання такими компаніями, як *Coca-Cola*, *PepsiCo*, *McDonald's* комбінованої стратегії з використанням стандартизованої іміджевої реклами та окремих напрямків її адаптації.
- спільний конкурс - орієнтований найчастіше на рекламу в соціальних мережах, наприклад - розіграші (Giveaway або Гіви) блогерів в мережі Instagram;
- спільний захід - в рамках промо-заходу організатори дозволяють іншим компаніям рекламувати свої товари чи послуги, натомість отримуючи більш видовищну та насичену програму, наприклад - запрошення Академією ДТЕК стиліста, організація заходу в честь 8 березня під назвою «Woman talks. Енергія стилю», в результаті стилісту – PR, Академії – цікава тематична програма та щасливі жінки;
- спільне виробництво - орієнтоване на створення продукту під спільним брендом. Прикладом такої співпраці є розробка та вихід на ринок України компанії «АГСОЛКО Україна» та відомими китайським брендом УТО спецлінійки надійних і доступних моделей тракторів серії BASIC потужністю від 24 до 102 кінських сил;

• кобрендингові картки - взаємовигідна співпраця компаній та банків, наприклад - кредитна картка «Vodafone Bonus Card» ОТП Банка. Розраховуючись нею в торговельних мережах, власники заробляють бонуси, які потім можна обміняти на безліч подарунків від мобільного оператора (поповнення рахунку, додаткові хвилини на розмови, збільшений пакет інтернету).

Перевагами крос-маркетингу є: по-перше, зниження затрат на рекламу; по-друге, можливість за короткий відлік часу збільшити свою клієнтську базу; по-третє, створення унікальної торгової пропозиції за рахунок роботи з іншими брендами та компаніями.

В якості прикладу крос-маркетингу можна використати співробітництво компаній Louis Vuitton і BMW Group. Louis Vuitton випустив комплект дорожніх сумок, спеціально адаптованих для BMW і8, коли BMW Group запустила цю модель в 2014 р. Обидві компанії залишилися у плюсі, так як привернули увагу до своїх товарів та знайшли нових клієнтів [9].

Інший успішний приклад маркетингових комунікацій ресторанних закладів у соціальних мережах – створення тематичного контенту за допомогою технологій хештегів. Так, загальна кількість публікацій із хештегом «#ресторан» в Україні станом на 25 березня 2019 р. становила 3,60 млн., тоді як станом на 10 березня 2018 р. їх було 2,64 млн., тобто за рік приріст становив майже 1 млн., або 36,4% [10].

Підводячи підсумки, можна сказати, що крос-маркетинг це новий, ефективний вид маркетингу, який допомагає підприємцям максимально ефективно, використовуючи різноманітні формати та канали, здійснювати комунікацію з покупцями мінімізуючи витрати на рекламу, залучати нових покупців та створювати нові, унікальні пропозиції зі своїми бізнес-партнерами - іншими брендами.

Література:

1. Реклама_(мировой_рынок) URL: <http://www.tadviser.ru/a/272138>
2. У 2018 інтернет-користувачів стало 4 млрд, з них понад 3 млрд користуються соцмережами - дослідження. URL: <https://hromadske.ua/posts/u-2018-internet-koristuvachiv-stalo-4-mlrd-z-nih-ponad-3-mlrd-koristuyutsyasocmerezhami-doslidzhennya> (дата звернення: 08.04.2019).
3. The Statistics Portal. URL: <http://gs.statcounter.com/social-media-stats/tablet/worldwide>
4. Кросс-маркетинг для интернет-магазинов: ищем нужных партнеров. URL: <https://www.insales.ru/blogs/university/kross-marketing-dlya-internet-magazinov>
5. Cross-promotion. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Cross-promotion>
6. Ко-маркетинг. Як зробити співпрацю вигідною. URL: <https://aboutmarketing.info/osnovy-marketynhu/co-marketing/#spilna-reklama>

7. Україна спільно з китайським брендом розробила спецлінійку тракторів. URL: <https://dilo.net.ua/novyny/ukrayina-spilno-z-kytajskym-brendom-rozrobila-spetslinijku-traktoriv/>

8. Іванова Л.О., Вовчанська О.М. Соціальні мережі як чинник посилення впливу маркетингу на лояльність клієнтів ресторанних закладів. Інтелект XXI. 2019. № 2. С. 38-44.

9. Що таке #хештег і як його використовувати? URL: <http://cikt.kubg.edu.ua/%D1%89%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B5-%D1%85%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B5%D0%B3-%D1%96-%D1%8F%D0%BA-%D0%B9%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%83%D0%B2%D0%B0/> (дата звернення: 11.04.2019).

10. Крос-маркетинг: приклади і інструкція. Крос-промо: об'єднуючи краще. URL: <https://medicroslavl.ru/uk/business-ideas/kross-marketing-primery-i-instrukciya-kross-promo-obedinyaya.html>

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЯВИЩА КАПІТАЛІЗАЦІЇ

Колодяжна Т.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківського національного університету будівництва та архітектури*

Інтерес до капіталізації проявився за рубежом в останній чверті ХХ-го сторіччя, а в Україні – в новому тисячолітті. Першими питання про необхідність оцінки капіталізації підняли фінансисти банківського сектору економіки, які визнали низький рівень капіталізації вітчизняних банків та обґрунтували необхідність його підвищення [1].

Явище капіталізації в умовах перетворення фінансової сфери в самодостатній сегмент економіки з подальшим домінуванням над реальним сектором поступово стало поширюватися майже на всіх суб'єктів господарювання. Сьогодні рівень капіталізації досліджується й оцінюється на різних рівнях національної економіки: світу, країн, регіонів, компаній та ін.

Аналіз існуючих підходів до трактування поняття «капіталізація» у роботах вітчизняних і закордонних учених показав наявність значних розбіжностей у розумінні його сутності.

Як відзначає Г. Хотинська, у сучасній вітчизняній економічній літературі капіталізація розглядається в трьох аспектах (інвестиційному, маркетинговому й фінансовому) і трактується в трьох основних варіантах: як ринкова вартість акцій акціонерних товариств; як трансформація доходів у капітал; як процес нагромадження власного капіталу [2]. Ученими виділяється також ще цілий ряд типологізацій підходів до трактування сутності даної категорії.

На наш погляд у світовій теорії й практиці найбільш чітко виділяються два основних напрямки тлумачення цього терміна. У рамках першого напрямку, тісно пов'язаного з фондовим ринком, розглядають капіталізацію (ринкову капіталізацію) як вартість цінних паперів компанії по котируваннях на фондовій біржі. Другий напрямок характеризує капіталізацію стосовно до матеріальних відносин, тобто базовою категорією в цьому випадку є капітал, а під капіталізацією розуміється процес його нарощування за допомогою прибутку.

Необхідно підкреслити, що між зазначеними підходами до трактування сутності капіталізації є суттєві розбіжності, серед яких основною, на погляд автора, є те, що перший напрямок передбачає визначення капіталізації на базі показників фіктивного капіталу, а другий – на базі реального власного капіталу. Тобто в першому випадку вартість функціонуючого капіталу змінюється через взаємодію ринкових механізмів і фінансових інститутів, а в другому – внаслідок реального інвестиційного процесу.

Такі розбіжності у визначенні сутності капіталізації, на погляд автора, виходять із відмінностей у трактуванні поняття капіталу.

Поняття «капітал» (від лат. capitale) з'явилося в XII–XIII ст. та використовувалося в значеннях «цінність», «запас товарів», «маса грошей», або «гроші, що приносять відсоток» [2]. В табл. 1 наведені погляди вчених щодо трактування поняття «капітал».

Таблиця 1 - Погляди вчених щодо трактування поняття «капітал» [3-5]

Вчені	Підходи до трактування поняття «капітал»
Ф.Кене, А.Тюрго (школа фізіократів)	Аналізували головні ресурси суспільства (капітал), якими, на їх думку є «постійно відтворені багатства сільського господарства». Ф. Кене вказує також на властивість капіталу приносити дохід, який є продуктом землі й людини
А. Смит (класична школа)	Особливо виділяє головною властивістю капіталу - його здатність приносити дохід своєму власникові. При цьому поняття «капітал» безпосередньо пов'язане з поняттям продуктивної праці: щоб одержати статус капіталу, цінності повинні бути використані для виробництва, перепродажу або інших дій, спрямованих на одержання прибутку
К.Маркс (класична школа)	Капітал визначається як самозростаюча вартість, що відображає класові відносини й певний характер суспільства, на відміну від товару, чия вартість являє собою «кристалізацію суспільної праці»
Е. Бем-Баверка (суб'єктивно-психологічна школа)	Ототожнює розміри капіталу з кількістю опосередковуючих благ (тобто, капітал вторинний, його величина визначається витратами землі й праці - первинних факторів, у попередні періоди)

А. Маршалл (неокласична школа)	Підкреслює розходження трактувань капіталу на рівні мікроекономіки (та частина багатства, що індивід виділяє «на одержання доходу у формі грошей») і на рівні макроекономіки (вся сукупність засобів виробництва, яку можна використати поряд із працею й землею для виробництва матеріальних благ)
Дж. М. Кейнс (кейнсіанський напрямок)	Вважає умовою перетворення багатства в капітал - перевищення доходу над ставкою відсотка
Й. Шумпетер	Розглядає капітал як «фонд купівельної сили», який складається із грошей і платіжних зобов'язань, що повинен забезпечувати прогресивний розвиток суспільства.
П. Самуельсон, У. Нордхауз	Розглядають капітал як блага тривалого користування, створені для виробництва інших товарів

Дж.Хікс стосовно теорії капіталу розділяє економістів на дві групи [5]:

1. «Прихильників теорії фонду» («*fundists*»): які визначали капітал як грошову вартість (англійська політекономія, У. Джевонс, австрійська школа);

2. «Матеріалістів» - прихильників трактування капіталу як сукупності предметів, що володіють певною загальною ознакою (на думку Дж. Хікса, представниками цього напрямку були А.Маршалл і А.Пігу).

Таким чином, аналіз трактувань поняття «капітал» в роботах провідних економістів, виявив існування двох основних підходів до визначення його сутності: перше - як ресурси чи запаси, друге – як вартість, здатну в свою чергу приносити додану вартість.

Однак, не зважаючи на розбіжності у напрямках до визначення економічної сутності капіталізації, цей процес має єдину мету. Так, Т. Малова. [4], вважаючи, що економічну сутність процесу капіталізації становить формування системи економічних відносин на макро- мезо- мікрорівнях національної економіки з приводу накопичення капіталу шляхом капіталізації ринкової вартості, підкреслює, що незалежно від того, в якій сфері (виробничій або грошовій) та в якій формі (капіталізації прибутку або капіталізації ринкової вартості) реалізується цей процес, його результатом завжди є прирощення цінності, і в цьому - головна ціль економічного розвитку.

Аналіз існуючих в літературі трактувань поняття «капіталізація» показав наявність сильних розбіжностей в розумінні його суті. В роботі [6] також підкреслюється, що при висвітленні питань щодо сутності та оцінки капіталізації суб'єктів господарювання у вітчизняній економіці має місце не тільки наявність різних підходів до трактування економічної суті капіталізації як явища, процесу, показника або критерію, а й відсутність взаємозв'язків між ними.

Вважаємо, що в широкому розумінні капіталізацію доцільно розуміти як процес трансформації доходів або їхньої частини в капітал, у результаті якої відбувається нагромадження капіталу довгострокового характеру.

Література:

1. Козоріз М. А. Роль і функції капіталізації в забезпеченні економічного розвитку суб'єктів господарювання. Регіональна економіка. 2007. № 2. С. 42–48.
2. Хотинская Г.И. Сущность и формы проявления капитализации на российском рынке. URL: <http://finanal.ru/003/sushchnost-i-formy-proyavleniya-kapitalizatsii-na-rossiiskom-rynke?page=0,1>.
3. Цыганков К.Ю. Понятие капитала в бухгалтерии, политэкономии и экономической теории. URL: <http://ntipb.nsk.ru/printing/magazin/2007Zygankov3>.
4. Малова Т.А. Капитализация в условиях структурных особенностей российской экономики (концептуальный подход). Аудит и финансовый анализ. 2007. № 5. С. 287–291.
5. Дж. Хикс. Стоимость и капитал. М. : «Прогресс», 1988. 191 с.
6. Хаустова В.Є., Колодяжна Т.В. Вплив процесів злиттів та поглинань компаній на конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації: монографія. Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2019. 416 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Марченко О.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Дробашко В.Д.

*Здобувач вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Ринок праці є найбільш складною та динамічною складовою ринкової економічної системи. Його стан безпосередньо залежить від загальної економічної ситуації, розвитку бізнесу, а також від традицій участі населення в господарській діяльності, можливостей вибору її видів та системи цінностей, що панують у суспільстві.

Саме тому вивчення ринку праці, його структури, відстеження основних тенденцій завжди залишатиметься актуальним та постійно потребуватиме аналізу і моніторингу.

Ринок праці є невід'ємною частиною економічної системи країни, відповідно, він відображає більшість політичних та соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі.

На сьогоднішній момент стан ринку праці України створюється під впливом політико-економічної ситуації, яка характеризується триваючим спадом виробництва, фінансовою розбалансованістю економіки, недостатнім реформуванням господарського механізму, збільшенням обсягів внутрішньої міграції [1].

В сучасних соціально-економічних умовах проблема зайнятості населення набула особливого значення, зокрема, у малих містах і селах де, практично, відсутні робочі місця. У великих містах все ще є можливість знайти роботу, хоча заробітна плата не завжди забезпечує навіть середній рівень життя. Сучасний стан ринку праці ускладнюється негативними демографічними процесами (зростає смертність і знижується народжуваність внаслідок міграції молодих людей і молодих сімей за кордон), що викликає негативні структурні зміни у сфері трудових ресурсів. Рівень безробіття за період 2016-2019 рр. представлено в табл. 1 [2].

Таблиця 1 – Рівень безробіття в Україні впродовж 2016-2019 років

Рівень безробіття					
Рік	Кількість населення (тис.)	Економічно активне населення (тис.)	Безробітне населення (тис.)	Рівень безробіття (%)	Зареєстровано безробітних (тис.)
2016	42584,5	17303,6	1677,5	9,7%	407,2
2017	42386,4	17193,2	1697,3	9,9%	352,5
2018	42153,2	17296,2	1577,6	9,1%	341,7
2019	41902,4	17381,8	1486,9	8,6%	338,2

Складні економічні та політичні умови оказують визначальний вплив на ринок праці. Наявна ситуація ускладнюється через велику кількість переселенців та проблеми з їх працевлаштуванням відповідно до досвіду роботи чи освіти, що потребує подальшого дослідження.

Одним із можливих шляхів прискорення економічного зростання та зменшення рівня безробіття в Україні є об'єднання зусиль держави у напрямі створення якісних робочих місць в промисловому секторі.

Основні кроки уряд має негайно зробити для зупинення росту рівня безробіття, для розвитку вітчизняної промисловості та створення достатньої кількості висококваліфікованих робочих місць [3].

Отже, успіх подальшого подолання цих криз вимагає всебічної державної та регіональної політики, яка повинна включати реалізацію заходів щодо створення додаткових робочих місць, вдосконалення податкового законодавства для розвитку підприємництва та, як наслідок, підвищення фактичного рівня зайнятості та доходів.

Література:

1. Федунчик Л. Г. Ринок праці в Україні: проблеми та напрями їх вирішення. *Економіка праці та проблеми зайнятості*, 2016. С.31-34.
2. Джаман М.О. Сучасні проблеми ринку праці і зайнятості в контексті політики швидкого економічного зростання. *Сучасні проблеми ринку праці і зайнятості в контексті політики швидкого економічного зростання: матер.засідання круглого столу (17трав.2018р., м.Київ) / за наук. ред. С.М.Кожем'якіної. К.: ІПК ДСЗУ, 2018. С. 4-6.*

3. Зелінська А.М., Копитова І.В. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку праці в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017, С. 562-563. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/117.pdf>

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Марченко О.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Калашнікова Я.В.

*Здобувач вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України пов'язане з вирішенням ряду важливих питань, серед яких: побудова сучасної соціально орієнтованої економіки, відродження вітчизняного виробництва, забезпечення соціального захисту населення. Одним з центральних місць у вирішенні цих проблем є оптимізація ринку праці, який є важливою частиною економічної системи країни і, відповідно, відображає більшість політичних і соціально-економічних процесів, що відбуваються в країні, і орієнтований на вирішення гострих проблем.

В даний час в країні спостерігається зростання безробіття, неконтрольований відтік робочої сили, зміни в якості праці і мотивації праці, зниження якості життя. Ці процеси призводять до поглиблення кризових явищ, а їх рішення створює передумови для сталого соціально-економічного зростання.

Метою даної роботи є визначення пріоритетних напрямків державної політики щодо поліпшення якості життя населення.

Звісно, це питання є дуже актуальним для України, особливо в такий складний фінансовий та політичний період, коли на перше місце має стати проблема стабілізації та забезпечення зростання рівня життя населення, створення умов для ефективного функціонування трудового потенціалу країни.

Такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Васильєв О.А., Гошовська В.В., звернули увагу на проблему поліпшення якості життя населення та ін. Однак ряд питань, пов'язаних з визначенням державної політики в цій галузі, не отримали достатньої уваги і вимагають більш глибокого вивчення.

Поняття «якість життя» можна проаналізувати за допомогою суб'єктивного інструментарію. Слід враховувати, що суб'єктивне сприйняття якості життя окремими людьми може значно відрізнятися за рахунок світогляду та індивідуальних особливостей оцінки. Для оцінки якості життя використовуються кількісні, якісні та інтегральні показники. Кількісні показники найбільш очевидні [1, с. 5].

Насамперед це національний дохід на одну особу населення, рівень споживання різних матеріальних благ і послуг за класами товарів, рівень зайнятості тощо. Якісні показники якості життя визначають умови праці, побуту й дозвілля людини. Інтегральні показники якості життя характеризують поєднання її часткових характеристик і критеріїв, причому як кількісних, так і якісних. Вони можуть бути представлені у вигляді різних комбінацій звітних статистичних показників, відповідних експертних оцінок тощо [1, с. 8].

Проаналізуємо деякі ключові показники, що характеризують рівень життя населення України. Так, зокрема, аналізуючи мінімальну заробітну плату за 2015- 2019 роки (табл. 1), спостерігаємо постійне зростання даного показника. Хоча на практиці дане зростання не було відчутним для населення за рахунок одночасного підвищення курсу валют та цін на товари і послуги.

Таблиця 1 - Динаміка мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму за період з 2015 року по 2019 рік

Період, рік	Мінімальна заробітна плата, грн	Прожитковий мінімум, грн
2015	1378	1330
2016	1600	1544
2017	3200	1700
2018	3723	1853
2019	4173	2027

Джерело: [2]

Проаналізувавши рівень життя населення, можна запропонувати основні шляхи підвищення: 1) підвищення мінімальних соціальних стандартів, 2) зміна мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму згідно з реальними потребами людини та споживчими цінами у країні; 3) створення нових робочих місць, реалізація політики зайнятості; 4) подолання корупції в країні на всіх рівнях. Для розвитку країни важливо створити для людини можливість отримувати задоволення від процесу праці, гідну оплату праці, можливість розвиватися протягом усього життя, підтримуватися здоров'я та мати можливість робити значний внесок у розвиток суспільства.

Таким чином, рівень життя є інтегральним показником розвитку суспільства. Він безпосередньо залежить від рівня доходів населення і їх купівельної спроможності. Вище зазначені пропозиції зможуть на нетривалий час компенсувати зменшення реальних доходів.

Література:

1. Статівка Н. В. Причини та наслідки зниження рівня життя населення в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. №1. С. 1–9.

2. Фінансовий портал Міністерства фінансів України URL: <http://minfin.com.ua>.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Петрикiва О.С.

*К.е.н., доцент кафедри фiнансiв та кредиту
Харкiвський нацiональний унiверситет будiвництва та архiтектури*

Сучасний ринок аудиторських послуг, незважаючи на свою необхідність та важливість, виявився надто чутливим до змін в економіці. З часів зародження вітчизняного інституту аудиту і до нинішніх часів існування аудиторської практики в Україні, з'ясувалося, що стан аудиторської діяльності не відповідає вимогам сьогодення.

В даний час перед Україною постала низка принципово нових завдань, від результату вирішення яких залежатиме місце держави серед європейських країн та імідж у світі. Також це стосується й удосконалення проведення аудиту в процесі структурних зрушень в економіці України. Адже, з одного боку, здійснення фінансового контролю, бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності відповідають українському законодавству та мають свої особливості, а з іншого – інтеграційні економічні процеси зумовлюють потребу в гармонізації національних облікових систем і аудиторських механізмів у міжнародному та європейському масштабах. А тому, незалежний аудит як форма суспільного контролю за економічним життям держави набуває дедалі більшої актуальності та потребує вдосконалення його застосування.

За даними АПУ кількість зареєстрованих аудиторів складає (станом на кінець 2019 року) 2720 осіб, 861 аудиторська фірма. На жаль, наслідки пандемії коронавірусної інфекції, перш за все, очікуються у вигляді скорочення суб'єктів обов'язкової аудиторської перевірки, а також і ініціативних перевірок через зниження доходів та економічну невизначеність. Перехід багатьох об'єктів на дистанційну форму роботи ще більше сприятиме стрімкому розвитку інформатизації господарських процесів та залежності від інформаційних технологій, що використовувалися в процесі управління господарською діяльністю. За таких умов фінансовий контроль, як елемент фінансової політики держави, не може залишатися у старому вигляді на фоні загального еволюційного руху економічних реформ, він постійно знаходиться в процесі розвитку і вдосконалення.

Однією із специфічних форм державного фінансового аудиту є державний фінансовий аудит використання інформаційних технологій, проведення якого з червня 2019 року покладено на Державну аудиторську службу України ІТ-аудит дає можливість здійснити оцінку щодо: вартісного показника матеріально-технічного забезпечення ІТ середовища та його актуальності; забезпечення інформаційної безпеки та надійності ІТ середовища; наявних ІТ ресурсів та можливих ризиків від прийняття рішень щодо їх модернізації; відповідності потреб об'єкта

аудиту до наявних можливостей використання ІТ середовища, готовність до збільшення користувачів наявними інформаційними ресурсами.

Наочна загальна тенденція на ринку аудиту - зниження вартості послуг аудиторів. В умовах кризи замовники вже звично скорочують не виробничі витрати, до числа яких відносяться і бюджети на аудит і консалтинг. В цілому, зниження обсягів ринку аудиту в 2020-2021 роках неминуче. Однак інтерес клієнтів до пов'язаних процедур: оптимізація витрат, аудит витрат, бюджетування - всі ці послуги актуальні в умовах тотальної економії.

Тому пріоритетними напрямками розвитку ринку аудиторських послуг України з метою підвищення рівня фінансового успіху є покращення якості аудиторських послуг наданих професійними кадрами та розширенням їх діапазону з застосуванням спеціалізованого аудиторського програмного забезпечення, а також володіння галузевими методиками проведення аудиту. Надання аудиторських послуг клієнту, з врахуванням вимог міжнародних стандартів, законодавства ЄС, застосування передового досвіду з питань проведення аудиту, специфіки функціонування клієнта, підвищить зацікавленість до аудиту.

Проведення реформи аудиторської діяльності в Україні сприятиме позитивному інвестиційному клімату в Україні, зокрема забезпечить підвищення рівня довіри з боку інвесторів до фінансової звітності українських підприємств; підвищення рівня довіри до діяльності національних аудиторів; унеможливить надання неякісних аудиторських послуг, а також сприятиме прозорості та достовірності фінансової звітності емітентів цінних паперів, банків, страхових компаній, інших публічних компаній, у т. ч. державних підприємств, та відкриє українським аудиторам доступ на європейські ринки. Отже, вдосконалення системи аудиту сприятиме не лише розвитку аудиторської діяльності в країні, а й держави в цілому, завдяки збільшенню доходів бюджету та скороченню витрат на адміністрування контрольно-ревізійного апарату. Розвиток аудиторської діяльності в Україні надасть змогу: заощадити державні кошти, що витрачаються на утримання контролюючих органів; одержати надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок виявлення підприємств, що приховують результати своєї економічної діяльності; уникнути помилок, шахрайства та махінацій на підприємствах; забезпечити підвищення якості перевірок.

Література:

1. Мулик Я.І. Аудиторська діяльність в Україні: сучасний стан, реформування та розвиток. Агросвіт. 2020. №7. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/24738.pdf>
2. Кашперська А.І. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні. Економіка і суспільство. 2018. No 19. С. 1272—1280. URL: http://economyand-society.in.ua/journal/19_ukr/190.pdf
3. Інформація про стан аудиторської діяльності в Україні у 2019 році. Аудиторська Палата України. URL: <https://www.apu.com.ua>

4. Prokhorova, L.I. and Yukhymenko, Ye.S.(2019), "Analysis of the current state and problems of reforming and developing audit activity in Ukraine based on international experience", *Molodyj vchenyj*, vol. 6 (2), pp. 205-210, URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv>, 2019.6

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Петрикiва О.С.

*К.е.н., доцент кафедри фiнансiв та кредиту
Харкiвський нацiональний унiверситет будiвництва та архiтектури*

Чесноков I.С.

*Здобувач вищої освіти спецiальностi «Водопостачання та водовiдведення»
Харкiвський нацiональний унiверситет будiвництва та архiтектури*

Аналіз досвіду трансформаційних процесів в економіці України та інноваційності товарних, фінансових ринків, а також ринку праці свідчить про відсутність системних цілеспрямованих заходів в межах державної політики щодо створення дієвого конкурентного середовища функціонування суб'єктів господарювання, що безпосередньо стосується й ринку інновацій. Рівень монополізму при переході об'єктів з державної форми власності до приватної практично не змінився, а демонополізація без додаткових супровідних заходів не сприяє утвердженню ринкового механізму ціноутворення, а також не спонукає до підвищення конкурентоспроможності суб'єктів ринку.

Зважаючи на відсутність реальних важелів активізації інноваційного процесу та існування в ньому «інноваційних прогалів», можемо констатувати: випробувані і результативні упродовж тривалого часу засоби побудови конкурентних переваг вичерпують свої можливості, що потребує пошуку нетрадиційних варіантів забезпечення економічного зростання в умовах інтенсифікації глобалізації, інтелектуалізації усіх сфер суспільного життя й переходу на інноваційну модель розвитку. Протиріччя інноваційного процесу породжують цілу низку проблем, вирішувати які потрібно в комплексі:

- відсутність стратегії підвищення конкурентоспроможності національної економіки та її суб'єктів господарювання, стратегії переходу України до інноваційної моделі розвитку і, як наслідок, – механізму їх причинно-наслідкових зв'язків та гармонізації;

- руйнування потужного науково-технічного потенціалу та неспроможність сформувавши інтегрований механізм сприяння розвитку інноваційної діяльності, створення інноваційно-сприятливого середовища та виховання інноваційноактивного індивіда;

- відсутність ефективного (у першу чергу, за критеріями економії часу виробника і споживача) механізму виявлення, форматування і

комерціалізації інновацій, який би узгоджував інтереси всіх учасників інноваційного процесу;

- відсутність достатніх фінансових ресурсів, що не дає змоги реалізувати перспективні, однак, високоризикові, проекти, а також співпрацювати з іноземними партнерами на паритетних умовах;

- фактична втрата (як мінімум – розпорошення) висококваліфікованого персоналу високотехнологічних і наукоємних виробництв, повільні темпи створення національної креативної мережі та мотивації до творчої діяльності, що сформували тенденцію руйнування або неперспективного використання накопиченого технологічного потенціалу через реалізацію необґрунтованих проектів конверсії, диверсифікації, реструктуризації.

Із можливих перспективних напрямків розвитку підприємництва в нашій країні можна розглядати готельний ринок.

Саме готельний ринок України впродовж останніх п'яти років динамічно розвивається. Львівщина має значні передумови входження до найбільш розвинутих туристичних центрів. Маючи вигідне геополітичне розташування, вона володіє значним рекреаційним потенціалом: сприятливими кліматичними умовами, значним природноресурсним потенціалом (лікувальними мінеральними водами, лікувальними грязями, озокеритом, кліматичними, лісовими ресурсами), багатою історико-культурною спадщиною. Однією з найважливіших складових туристичної індустрії, яка визначає її реальний потенціал, є готельне господарство.

Розвиток ринку готельних послуг, насамперед, обумовлений розвитком ринку туристичних послуг. Частково на збільшення туристичних потоків до Львова, а, відповідно, й появу нових готельних об'єктів, мали вплив і анексія Криму й економічна криза в країні. Ці фактори збільшили внутрішні туристичні потоки в напрямку Західної України в цілому та Львову зокрема. На збільшення зовнішніх туристичних потоків мали вплив такі фактори, як організація міжнародних фестивалів якісного європейського рівня, реалізація Програми розвитку туристичної галузі міста, збільшення числа авіамаршрутів до міста та ін.

Також, привабливим напрямком діяльності підприємців залишається зовнішня торгівля в Україні. Перебуваючи під впливом наслідків світової фінансово-економічної кризи через значний рівень відкритості та одночасної уразливості національної економіки, в той час, як зміни світових товарних ринків мали негативний вплив на її розвиток, зовнішня торгівля зазнала нищівного впливу через загострення соціально-політичної ситуації всередині країни. Дані події не могли не вплинути на зовнішньоторговельні операції країни з іншими країнами світу. спостерігається розширення партнерства із європейськими країнами. Розвивається співробітництво з Німеччиною (механічні машини, засоби наземного транспорту, крім залізничного), Китаєм (вироби з чорних металів, залізничні локомотиви, електричні та механічні машини, фармацевтична продукція та взуття),

Італією (чорні метали, зернові культури, насіння і плоди олійних рослин), Польщею (чорні метали, руди, шлак і зола, електричні машини), Білоруссю (чорні метали, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, залишки і відходи харчової промисловості), Єгиптом (чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження), Казахстаном (вироби з чорних металів, залізничні локомотиви, механічні машини), Туреччиною (товари легкої промисловості). Але, яким видом діяльності підприємець не вирішив би займатися, він розраховує на сприяння розвитку малого підприємництва з боку держави.

Література:

1. Шандова Н.В. Сучасні проблеми розвитку підприємництва в Україні. URL: www.economy-confer.com.ua/full-article/935/

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Попова Л.М.

*Д.ю.н., к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Amit Kumar Goel

*Assistant Professor, Department of Commerce and Business Management
Integral University*

Українську податкову систему довгий час вважали однією із найскладніших і найобтяжливіших у світі за показниками кількості платежів та часових витрат на адміністрування. Велика кількість бюрократичних процедур, фіскальний тиск з боку податкових органів поряд із корумпованістю державних службовців та низькою культурою сплати податків у суспільстві довгий час були ключовими перешкодами ведення бізнесу та створення передумов для тінізації економіки. Тому й досі існує необхідність у негайному регулюванні податкових правовідносин та протидії тіньовій господарській діяльності.

Теоретичні основи та практичні аспекти податкового регулювання, а також проблеми податкового реформування знайшли своє відображення у працях таких вчених: В. Андрущенко, Г. Балашова, О.Бандурки, Г.Білецької, З. Варналія, В. Вишневського, В. Гейця, А. Грищук, П. Дубинецької, Т. Єфименко, В. Загорського, О. Замасло, Ю. Іванова, В. Кміть, М. Куць, В.Політило, С.Попової, Л. Трофімової та ін.

Як відомо, фінансове право складається із сукупності правових інститутів, а податкове право знаходиться в системі фінансового права. Податкове право регулює формування дохідної частини бюджету та представляє комплекс податково-правових норм, які утворюють складний інститут фінансового права [1, с.38-44]. Особливості податкових правовідносин найповніше характеризуються їх специфікою,

яка проявляється, насамперед, у [2, с.29-30]: а)цільовій системності, де є система податкових правовідносин, регламентуючих встановлення податків і зборів; б)формальній визначеності, де за допомогою норм регулюють чітко визначені зв'язки, що встановлюються між суб'єктами податкових правовідносин; в)забезпеченні їх виконання державним примусом; г)обов'язковості для всіх суб'єктів правовідносин.

Особливістю фінансово-правового регулювання є оригінальне поєднання правових способів, які здійснюють безпосередній вплив на динаміку податкових правовідносин, характер взаємодії їх учасників, а також способи захисту їх законних інтересів та прав. Існують такі способи правового регулювання, які стимулюють податкові правовідносини: примус, дозвіл, заборона, погодження, рекомендація, заохочування, договірний спосіб.

У податкових правовідносинах примус існує через механізм імперативних способів забезпечення, які гарантують виконання податкового обов'язку зобов'язаними особами, які ухиляються від цього. У більшості випадків правове регулювання припускає дію платників, які спрямовані на своєчасне та повне нарахування та сплату податків та зборів, а також надання податкової звітності. Згідно з Конституцією України [3], кожен зобов'язаний сплачувати податки та збори в порядку та розмірах, встановлених законом. Податковий кодекс України (ПКУ) [4] визначає сутність податку у вигляді обов'язкового внеску до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, що здійснюється платником у порядку і на умовах, що визначаються законами України про оподаткування. Доцільно наголосити, що мова йдеться саме про обов'язковий внесок у добровільному порядку. При цьому Бюджетний кодекс України [5] визначає поняття органів стягнення як органів, яким відповідно до закону надано право стягнення до бюджету податків, зборів (обов'язкових платежів) та інших надходжень. Серед таких органів вказаним кодексом виділяються податкові органи, правовий статус яких визначається Податковим кодексом України [4]. Згідно ПКУ до прав органів податкової служби відноситься право стягування до бюджетів та державних цільових фондів сум недоїмки, у випадках та розмірах, встановлених ПКУ. Податковий борг (недоїмка) – податкове зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), самостійно узгоджене платником податків, або узгоджене в адміністративному чи судовому порядку, але не сплачене у встановлений строк, а також пеня, нарахована на суму такого податкового зобов'язання [4]. Тобто органи податкової служби мають право у визначеному законом порядку стягувати лише суми податкового боргу (недоїмки), податкові ж платежі сплачуються в добровільному порядку, згідно конституційного обов'язку. Засоби примусу застосовуються лише у випадках не виконання конституційного обов'язку зі сплати податків.

Юридичний дозвіл надає можливість суб'єктам права за власним вибором, виходячи із власних інтересів, ставати або ні учасниками

конкретних правовідносин. При цьому, юридичні дозволи повинні бути викладені в законах та інших нормативних актах. Зміст юридичних дозволів у податковому праві повинен бути чітко окреслений межами, обмежуючи їх від незаконних дій.

Аналіз норм податкового законодавства дає можливість стверджувати, що подібні дозволи використовуються при регулюванні податкових відносин дуже рідко. У якості прикладу юридичних дозволів можна навести положення Податкового кодексу України, в якому надають платнику податків можливість використання податкових пільг, отримання відстрочення та розстрочення податкового зобов'язання, податкового кредиту, отримання від органів податкової служби роз'яснень з питань оподаткування, можливості використання інституту представництва в податкових правовідносинах і т. ін.

Учасник податкових правовідносин не має права відмовитися від здійснення покладених на нього повноважень, але повинен оптимізувати цей процес дозволеними способами. Оцінюючи характер дозволів, обмежених чітко визначеними межами, уповноважений орган, повинен базуватись на законі та урахуванні конкретних умов, приймати в межах, що надані уповноваженою нормою, найбільш доцільне рішення.

Спосіб правової заборони означає, що на суб'єкта покладається обов'язок утримуватись від здійснення певних дій. Як правило, коло заборонених дій чітко окреслене та наділене конкретними засобами юридичної відповідальності, які накладаються в разі їх порушення. У широкому сенсі правове обмеження може бути розглянуто в якості узагальнюючого способу визначення родового поняття, що охоплює за своїм змістом різні інструменти: обов'язки, заборони, призупинення, покарання і т. ін.

Отже, регулювання податкових правовідносин передбачає чітку регламентацію галузю права та застосування імперативного методу, що є досить виправданим задля досягнення державою та суспільством дієвого результату. Нині актуальним для України є постійний діалог законодавчої та виконавчої влади з платниками податків. Важливою частиною загальнодержавної програми підвищення податкової культури населення України обов'язково має стати пропаганда податкового законодавства.

Література:

1. Бандурка О.М., Понікаров В.Д., Попова С.М. Податкове право. Науково-практичний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 312 с.

2. Попова С.М., Попова Л.М. Фінансове право: Навчальний посібник для студентів усіх форм навчання. Частина 1. Харків: ХНУБА, 2011. 82с.

3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ФІСКАЛЬНИХ ПРАВИЛ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

Солодовнік О.О.

*Д.е.н., проф. кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Кіреєва В.О.

*Здобувач вищої освіти спеціальності «Маркетинг»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Проблеми державних фінансів країн єврозони, спричинені борговою кризою 2011-2012 рр., невисокими темпами зростання в посткризовому періоді й очікуванням загострення фінансальних ризиків у середньостроковому періоді, висувують виклики до цілей та завдань фінансальної політики. Для їх подолання вживається широкий спектр заходів щодо посилення стійкості фінансів бюджетної сфери наднаціонального та національного рівнів [1]. Зокрема, запроваджуються нові підходи, які передбачають зміни у проведенні фінансальної політики, її переорієнтацію на відновлення балансу сектору загального державного управління та розширення фінансального простору. Одним із таких підходів є застосування фінансальних правил [2].

Фінансальні правила – нормативні або законодавчі обмеження довгострокового характеру на бюджетну та податкову політику у формі кількісних лімітів на фінансальні агрегати [3]. Вони спрямовані на утримання встановленого розміру державного боргу, обмеження зростання видатків держави, розвиток та модернізацію планування державної політики та інше. У практиці багатьох країн світу застосовуються такі основні види фінансальних правил [4]:

- боргові правила - їх впровадження спрямоване на забезпечення боргової стійкості;

- правило збалансованого бюджету - полягає у встановленні максимального значення дефіциту бюджету держави і для досягнення балансу бюджету;

- правила витрат бюджету - спрямовані на обмеження витрат бюджету на соціальні, управлінські, оборонні та інші потреби;

- правило доходів - застосування певних параметрів податкової політики, спрямованих на встановлення механізмів оподаткування та податкових пільг у відповідності до конкретної економічної ситуації країн ЄС, розвитку галузей економіки та інше.

Протягом останніх років кількість чинних національних фінансальних правил у країнах єврозони потроїлася. Використовуються різні типи

числових фіскальних правил; на правила балансування бюджету припадає майже 60% усіх фіскальних правил. Помітно зросла й кількість боргових правил. Водночас правила видатків і доходів відіграють порівняно незначну роль. Застосування фіскальних правил у країнах-членах ЄС і далі зростає, поширюючись не тільки на сектор загального державного управління загалом, а й на його субсектори [5].

В ЄС для регулювання макроекономічних та макрофіскальних дисбалансів використовуються два види процедур: MIP (macroeconomic imbalance procedure) і EDP (excessive deficit procedure), кожна з яких включає контроль досягнення граничного значення для рівня державного боргу. Процедура MIP покликана ідентифікувати макроекономічні дисбаланси, що перешкоджають врівноваженню й нормальному функціонуванню економіки як ЄС загалом, так і країн-членів, створюють загрози для їх економічного й монетарного союзу. Крім того, ця процедура передбачає спрямування зусиль відповідних органів на корекцію та усунення виявлених дисбалансів. Процедура EDP запроваджена Пактом про стабільність і зростання з метою імплементації Маастрихтських критеріїв (кількісних обмежень на дефіцит і борг для членів валютного союзу на рівні 3 та 60% ВВП відповідно) й вводиться починаючи з моменту перевищення цих граничних значень дефіциту та боргу, якщо їх відносний обсяг не зменшується [6]. Якщо держава-член не дотримується цих лімітів, запускається так звана процедура надмірного дефіциту, що тягне за собою кілька кроків (включаючи можливість санкцій) для її заохочення до вжиття відповідних заходів з метою виправлення ситуації [1].

Для покращення управління державним боргом у ЄС застосовуються боргові фіскальні правила як на наднаціональному, так і на національних рівнях. Функція моніторингу дотримання перших покладена на окремий підрозділ Європейської комісії – Головне управління з економічних та фінансових питань (ECFIN), моніторингу других – на відповідний національний орган, уповноважений здійснювати управління державним боргом.

На сьогодні у країнах-членах ЄС застосовуються три моделі управління державним боргом: урядова (Чехія, Естонія, Італія, Словенія та інші), банківська (Данія, Кіпр, Мальта) та агентська (Франція, Бельгія, Австрія, Німеччина). Найбільшого поширення набула остання модель. В цих країнах агентства підпорядковуються казначейству. Їх основна мета полягає у випуску та погашенні за його дорученнями державних цінних паперів [7].

За висновками Єврокомісії дотримання фіскальних правил, у тому числі боргових, сприяло зниженню проциклічності фіскальної політики, посиленню національної відповідальності за виконання наднаціональних фіскальних правил та поліпшенню структури управління фінансами країн-членів ЄС.

Отже, проведене дослідження дає змогу дійти висновку, що використання фіскальних правил в управлінні державним боргом країн ЄС дало позитивні результати у досягненні цілей фіскальної стійкості та макроекономічної стабільності. Оскільки в Україні не впроваджено боргові правила (крім аналогів числових правил - боргових лімітів для боргу центрального уряду та боргів місцевого рівня), імплементація європейського досвіду щодо застосування фіскальних правил в управлінні державним боргом є актуальним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню фіскальної стійкості системи державних фінансів України та поглибленню євроінтеграційних процесів.

Література:

1. Панфілова Т.О. Конвергенція та дивергенція сфери державних фінансів країн-членів ЄС і України. *Економіка України*. 2020. № 7. С. 108-120.
2. Богдан І.В. Фіскальні правила: проблеми імплементації в національну практику. *Фінанси України*. 2019. № 10. С. 38-57.
3. Коноваленко Д. В. Фіскальні правила та регулювання дефіциту сектору загального державного управління. *Наукові праці НДФІ*. 2019. № 1. С. 18 – 31.
4. Десятнюк О.М., Маршалок Т.Я. Переваги та недоліки фіскальних правил як інструментів антициклічного регулювання економіки. *Фінанси та оподаткування*. 2019. № 3. С. 71 – 81
5. Кудряшов В.П. Застосування фіскальних правил на основі структурного балансу. *Фінанси України*. 2019. № 8. С. 7-25.
6. Богдан І.В., Свиридовська А.О. Реструктуризація зовнішнього державного боргу 2015 року та її наслідки для фіскального простору України. *Фінанси України*. 2019. № 7. С. 52-71.
7. Новосьолова О. С. Державний борг: діалектика теоретичних уявлень та оцінка сутності. *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]*. *Економіка*. 2013. Вип. 23. С. 169-173. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_23_35.

ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Шептуха О.М.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Линьова В.Д.

*Магістр першого року навчання спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Державний борг виступає важливою складовою ринкової економіки. Сьогодні важко знайти державу, яка була б спроможна обходитися без запозичень.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення.

Державні запозичення здійснюються з метою покриття дефіциту державного бюджету та рефінансування державного боргу. Право на здійснення державних запозичень в межах, визначених законом про Державний бюджет України, належить державі в особі Міністра фінансів України за дорученням Кабінету Міністрів України. Кабінет Міністрів України визначає основні умови здійснення державних запозичень, у тому числі основні умови кредитних договорів та основні умови випусків і порядок розміщення державних цінних паперів.

Кредити (позики) від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів залучаються державою на підставі міжнародних договорів України і відносяться до державних зовнішніх запозичень.

Витрати з погашення та обслуговування державного боргу здійснюються за рахунок коштів державного бюджету відповідно до кредитних договорів, а також нормативно-правових актів, за якими виникають державні боргові зобов'язання, незалежно від обсягу коштів, визначеного на таку мету законом про Державний бюджет України.

Управління державним боргом здійснюється Міністерством фінансів України в межах повноважень, визначених законодавством України. З метою ефективного управління державним боргом та/або ліквідністю єдиного казначейського рахунку Міністр фінансів України від імені України має право здійснювати правочини з державним боргом, включаючи обмін, випуск, купівлю, викуп та продаж державних боргових зобов'язань, за умови дотримання граничного обсягу державного боргу на кінець бюджетного періоду.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, гарантований державою борг – загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України щодо отриманих та непогашених на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями. До вступу в силу державних гарантій (настання гарантійного випадку), операції щодо зазначеної заборгованості не відображаються в державному бюджеті.

Державний та гарантований державою борг не включає борги місцевих органів влади та державних підприємств, що не забезпечені державними гарантіями.

Граничний обсяг державного боргу і гарантованого державою боргу, граничний обсяг надання державних гарантій визначаються на кожний бюджетний період законом про Державний бюджет України.

Розмір державного та гарантованого державою боргу розраховується у грошовій формі, як непогашена номінальна вартість боргових зобов'язань. Стан державного та гарантованого державою

боргу визначається у гривнях та дол. США за офіційним курсом Національного банку України на останній день звітного періоду та включає операції за цей день.

Існує наступна класифікація державного боргу:

1. За строком погашення:
 - а) короткостроковий (до 1 року);
 - б) середньостроковий (1-5 років);
 - в) довгостроковий (більше 1 року);
2. За типом боргового інструменту:
 - а) кредити;
 - б) цінні папери;
3. За ринком запозичення:
 - а) внутрішній;
 - б) зовнішній;
4. За валютою запозичення:
 - а) в національній валюті;
 - б) в іноземній валюті;
5. За типом процентної ставки:
 - а) за плаваючою процентною ставкою;
 - б) за фіксованою процентною ставкою.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60 відсотків річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України. Це положення не застосовується у випадках: введення воєнного стану в Україні (в окремих її місцевостях); введення надзвичайного стану в Україні (в окремих її місцевостях) або проведення на території України антитерористичної операції.

Обслуговування державного боргу - це комплекс заходів держави з погашення позик, виплати відсотків за ними, уточнення і зміни умов погашення випущених позик.

Обслуговування зовнішнього боргу здійснюється в процесі виконання державного бюджету. Розрахунки належних до сплати сум із погашення та обслуговування зовнішнього боргу виконуються в доларах США. Перерахунок у національну валюту проводиться за прогнозним курсом валют до гривні. Безпосередньо оплату здійснює державна скарбниця [3].

Обслуговування державного внутрішнього боргу країни здійснюється Міністерством фінансів України за допомогою банківської системи України проведенням операцій із розміщення облігацій внутрішніх державних позик, інших цінних паперів, їхнього погашення та виплати доходу за ними у вигляді процентів тощо.

Граничний обсяг державного боргу визначається за ст. 18 Бюджетного кодексу України, в якій зазначено, що величина суми боргу не має перевищувати 60% фактичного річного ВВП України [1]. У разі перевищення

граничної величини боргу Кабінет Міністрів України зобов'язаний вжити термінових заходів з метою зменшення суми державного боргу до встановленої величини і нижче. Розмір державного боргу розраховується у грошовій формі як непогашена основна сума прямих боргових зобов'язань держави. Стан державного боргу визначається на останній день звітного періоду та включає операції за цей день [2].

Управління державною заборгованістю є одним із ключових факторів забезпечення макроекономічної стабільності в державі. Від характеру врегулювання боргової проблеми залежать бюджетна дієздатність країни, стан її валютних резервів, а відповідно, і стабільність національної валюти, рівень відсоткових ставок, інвестиційний клімат, характер поведінки всіх сегментів фінансового ринку.

Отже, для розв'язання проблеми заборгованості в довгостроковому періоді необхідне «оздоровлення» самої економіки, оскільки без забезпечення динамізму її розвитку і реальної, відчутної ефективності фінансова стабільність в країні буде короткочасною і відносною незалежно від того, які прогресивні фінансові заходи використовуються для її підтримки.

Література

1. Вахненко Т.П. Особливості формування державного боргу та управління його складовими в період фінансової кризи. *Фінанси України*. 2010. № 6. С. 14–28.

2. Ярошевич Н.Б. Управління державним боргом: зарубіжний досвід та українська реальність. *Науковий вісник НЛТУ*. 2007. № 17. С. 266–271.

3. Обслуговування державного боргу. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B1%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%83 (дата звернення 25.10.2020).

ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Ягольницький О.А

*К.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Громакова В.В.

*Магістр першого року навчання спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

За останні кілька десятиліть фінансові системи зазнали значних змін через реальні економічні тенденції, досягнення технології,

глобалізації, зміни регуляторної парадигми та глобальну фінансову кризу.

Бурхливий розвиток технологічних та фінансових інновацій зумовив появу нефінансових компаній, які надають традиційні фінансові послуги (галузь «фінтех» (“FinTech” – скорочене від “financial technology”, тобто «фінансова технологія»)). У широкому розумінні це поняття означає галузь економіки, яка об'єднує компанії, що використовують новітні розробки для надання якісніших фінансових послуг. У вузькому значенні фінтехами називають самі компанії, які належать до цієї галузі[1].

Фінтех – це сукупність сучасних технологій, які дозволяють фізичним особам і бізнесу отримувати фінансові послуги та здійснювати фінансові операції дистанційно, через засоби електронного зв'язку (мобільні додатки, інші програмні інтерфейси) безпечно й автоматизовано, без безпосередньої участі представника банку чи іншої фінансової установи. Загалом, виділяють так звані популярні 7 єдинорогів фінтеху: цифровий банкінг, краудфандинг, страхування, інвестиційний менеджмент, кредитування, системоутворюючі для фінансової інфраструктури технології та найбільш поширені сьогодні – платіжні послуги [2].

Нашими найпоширенішими клієнтами з фінтех-ринку та найсильнішими його гравцями є міжнародні платіжні системи, системи еквайрингу криптовалют, брокери, крипто-трейдери, а також іноземні криптовалютні біржі.

Слід зазначити, що освоєння сфери інноваційних банківських послуг та розширення спектра послуг дає можливість якісно забезпечити потреби своїх клієнтів, збільшити доходи банків, що сприятиме нормалізації банківської системи загалом та зміцненню її частки в економіці держави. Також є необхідність і прагнення фінансових установ досягти найбільшої дохідності та платоспроможності, примноження клієнтської бази банківських установ та їх комплексне обслуговування, активізація конкурентного становища банку на ринках та зменшення загального ризику банківської діяльності. Таким чином, в установах банківської діяльності найбільшого розвитку набули такі інноваційні зміни, зокрема:

- діяльність банків з використанням та поєднанням новітніх і традиційних технологій і інструментів, самообслуговування клієнтів, та дистанційне обслуговування;
- уявні банківські та фінансові технології через управління банківськими рахунками, укладання договорів, використання електронного підпису;
- інтегроване застосування нових комунікаційних і інформаційних технологій для традиційного і новітнього маркетингу;
- нові перспективи контролю та аудиту зсередини;
- нові зміни у кваліфікації працівників, а саме консультант, спеціаліст з трансакцій, продукт-менеджер;

- оптимізація банківської мережі – зміни у філіях і філійних мережах;

- сучасні банківські продукти і послуги на основі інноваційних технологій, нові автомати самообслуговування [3].

Отже, під час оцінювання фінтех-інновацій важливим є розуміння всіх можливостей базової технології (наприклад, blockchain), а не тільки її конкретної реалізації (наприклад, bitcoin). Розвиток цифрових технологій дає змогу прибрати прив'язку споживання фінансових послуг до місцезнаходження їх споживача, робити комплексні фінансові продукти, які не прив'язані жорстко до каналу поширення. Для ефективного та безпечного функціонування і розвитку цифрових фінансових технологій необхідно дотримання грамотного і системного підходу з боку держави щодо правового регулювання сфери фінтех; запровадження відкритого банкінгу через затвердження норм європейської директиви PSD2 в Україні; сприяння процесу кооперації банків і фінтех компаній на основі залучення до аутсорсингу фінтех компаній; підвищення рівня фінансової грамотності населення, що базується на простоті і доступності подання інформації; формування компетентного кадрового потенціалу у сфері фінтех.

Література:

1. Чишти С., Барберис Я. Фінтех. Путеводитель по новейшим финансовым технологиям. М.: Альпина Паблишер, 2017. 676с.

2. Володимир Воробйов «Quantum Attorneys» керуючий партнер, «Фінтех змінить уявлення про ринок фінансових послуг у майбутньому». Юридична газета. Червень 2020.

3. Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. Оцінювання впливу інноваційних технологій на ринок банківських послуг України. *Бізнес Інформ*. 2018. № 2. С. 121–126.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Янченко Н.В.

*К.е.н., доцент кафедри економіки
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Кулієвич М. Я.

*Магістр другого року навчання спеціальності «Економіка»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

В сучасних умовах господарювання багато вітчизняних підприємств знаходяться на межі економічної кризи. Індикаторами такого стану є вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на діяльність підприємства. До зовнішніх факторів відносять складу економічну та політичну ситуацію в країні, інфляцію тощо. До внутрішніх відносять результати функціонування підприємства, спад виробництва, низька рентабельність

продукції, неефективне використання фінансових ресурсів та інші. У зв'язку з цим, особливого значення набуває своєчасна діагностика фінансового стану, яка є необхідною для стабільної та ефективної діяльності підприємства в умовах конкурентної боротьби.

За визначенням О. А. Сметанюка[1], під діагностикою фінансового стану підприємства розуміється ідентифікація стану об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, направлених на виявлення домінантних факторів такого стану, симптомів та причин виникнення проблем, або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні та тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення.

Процес здійснення діагностики фінансового стану передбачає використання різних форм, підходів, методів та концепцій.

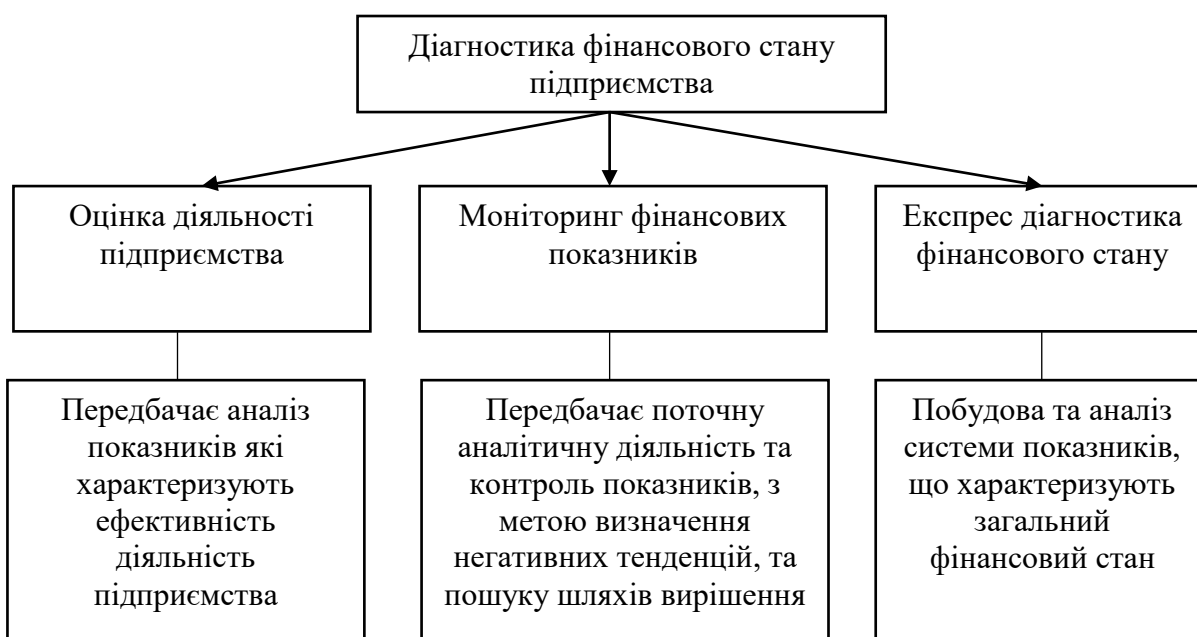

Рис. 1 – Форми оцінки фінансового стану підприємства. [2]

Різноманітність форм оцінки фінансового стану підприємства наведено на рис. 1.

Дані форми діагностики дають змогу оцінити реальний фінансовий стан, встановити причини, що призвели, чи можуть призвести до погіршення фінансового стану підприємства. Діагностика фінансового стану підприємства надає керівникам повну та достовірну інформацію, яка є необхідною для прийняття управлінських рішень.

Отже, діагностика фінансового стану є необхідною для підвищення конкурентоспроможності підприємства, шляхом підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів. Своєчасне та якісне проведення діагностики фінансового стану є підґрунтям для прийняття важливих управлінських рішень, щодо подальшого розвитку підприємства, покращення його ефективності, та прибутковості. Досвід іноземних компаній радить проводити комплексний аналіз фінансового

стану з урахуванням особливостей функціонування власного підприємства.

Література:

1. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: Автореф. дис.... канд. екон. наук / 08.06.01. Хмельницький: Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. 20 с.

2. Гетьман О.О. Економічна діагностика / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. К.: Центр навч. Економічні науки 134 Вісник Хмельницького національного університету 2015, № 5, Т. 1 літератури, 2007. 400 с.

Наукове видання

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

19 листопада 2020 р.

Відповідальний за випуск: проф. Успенко В.І.

Комп'ютерне редагування: Докуніна К.І.

Підписано до друку 05.11.2020 р. Формат 60*84 1/16.
Папір офсетний. Наклад 100 прим.

ДЛЯ НОТАТОК